

Nr 186

Utlåtande i anledning av motioner om vidareutbildning av elitidrottsmän.

(2:a avd.)

Motionerna

I de likalydande motionerna I: 577 av herrar Olle Eriksson och Svanström samt II: 726 av herr Stridsman m. fl. har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag om vidareutbildning för de ungdomar som satsar på elitidrott så att samma kunskaper och möjligheter ges åt dem som åt ungdom som ej utövar elitidrott.

Remissyttrandena

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från skolöverstyrelsen, universitetskanslersämbetet och Sveriges riksidsrottsförbund.

Skolöverstyrelsen har den 31 augusti 1970 anfört i huvudsak följande.

Idrottsrörelsen har genom riksdagsbeslut i anledning av propositionen 1970: 79 fått förstärkta resurser. Större delen av dessa skall användas för att ytterligare utveckla ungdomsverksamheten och den s. k. breddidrotten inom idrottsrörelsen. Genom ungdomsidrott och motionsidrott vill samhället att allt fler skall få tillgång till den värdefulla rekreation och stimulans det innebär för unga och gamla att genom fysisk aktivitet åstadkomma motvikt mot det allt mer mekaniserade samhället. Även den s. k. elitidrotten har självfallet ett stort värde dels genom att den stimulerar rekryteringen till motions- och ungdomsidrott, dels genom att den för många människor har ett underhållnings- och nöjesvärde.

För att hävda sig i den internationella konkurrensen krävs det stora insatser i form av träning och tävling. Ofta innebär detta också särskilt under tävlingsperioderna ett intensivt resande. Det måste därför bedömas som skäligt och riktigt att frågorna kring utbildning och vidareutbildning för våra elitidrottsmän utreds. I dagens idrottsrörelse är det emellertid inte bara för de aktiva elitidrottsmännen som möjligheterna till speciell studiegång bör utredas. Självfallet görs också stora insatser av ledare och instruktörer och enligt överstyrelsens uppfattning bör även deras situation och möjlighet till vidareutbildning belysas. Bland de frågor som bör tas upp vill överstyrelsen bl. a. peka på följande:

- a) möjligheter till kortare ledighet under pågående utbildning
- b) längre studieuppehåll
- c) stödundervisning

- d) förlängd studiegång vid universitet och högskolor
- e) utbildningsekonomiska frågor
- f) kortare eller längre ämneskurser vid folkhögskolor
- g) korrespondensundervisning

Skolöverstyrelsen tillstyrker vad i motionerna hemställts om utredning och förslag om vidareutbildning för de ungdomar som satsar på elitidrott så att samma kunskaper och möjligheter ges åt dem som åt ungdomar som ej utövar elitidrott.

Universitetskanslersämbetet har den 24 augusti 1970 erinrat om att ämbetet i yttrande över idrottsutredningens betänkande betonat att idrottens betydelse från allmän hälsovårdssynpunkt ligger just däri att den blir en »idrott för alla». Ämbetet har vidare anfört i huvudsak följande.

På grundval av en enkät bland vissa studerande elitidrottsmän föreslog utredningen vissa åtgärder i syfte att underlätta en samordning mellan studier och utövande av elitidrott. De förslagna rekommendationer och åtgärder som ämbetet hade att ta ställning till var

att elitidrott borde kunna anses som giltigt skäl för förlängd studietid vid tilldelning av studiemedel,

att stipendier skulle tilldelas svenska elitidrottare för utländska studier samt

att särskilda kurser borde anordnas för idrottsutövare som under viss del av året idrottar på heltid.

Universitetskanslersämbetet avstyrkte de förslagna åtgärderna beträffande studiemedel och särskilda kurser samt även — i den mån finansieringen avsågs ske med särskilda statliga medel — beträffande stipendier. Som motiv härför anförde ämbetet, att det inte fann anledning att särbehandla studerande elitidrottsmän i förhållande till övriga studerande. En sådan särbehandling syntes så mycket mindre motiverad som vissa andra till sina verkningar betydligt allvarligare samordningsproblem för de studerande, exempelvis rörande samordningen av värnplikstjänstgöring och studier, fortfarande var olösta.

Utöver vad ämbetet anförde i nämnda yttrande vill ämbetet framhålla följande.

Möjligheter att bedriva studier på deltid föreligger numera inom ett betydande antal eftergymnasiala utbildningsvägar. Dessa möjligheter kommer — bl. a. i samband med en väntad betydande ökning av antalet vuxenstuderande — att ytterligare vidgas.

Vidare har 1968 års utbildningsutredning dragit upp riktlinjerna för ett system med återkommande utbildning. Således är avsikten att en eller flera perioder av yrkesverksamhet skall varvas med perioder av studier. Elitidrottsmannskapet har utan tvivel alltmer fått karaktären av yrkesverksamhet. Mot denna bakgrund bör ett genomförande av ett utbildningssystem enligt antydda riktlinjer komma att bli av betydelse för elitidrottsmäns möjligheter att studera i önskvärd utsträckning.

Universitetskanslersämbetet förordar, att motionerna I: 577 och II: 726 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Sveriges riksidsrottsförbund har den 25 augusti 1970 anfört följande.

Det är ett mycket väsentligt problem som tas upp i motionerna, vilket också länge har diskuterats inom idrottsrörelsen. Den mycket tidskrävande

de satsning, som en elitidrottare måste göra för att nå internationell elit, är sådan att idrottsutövandet åtminstone under långa perioder av året blir en dominerande sysselsättning. Ju längre tid detta förhållande råder desto större blir vådan av att studier och yrkesutbildning eftersättes.

Riksidrottsförbundet tillsatte den 22.1.1970 en arbetsgrupp, som fick i uppdrag att utreda och inkomma med förslag i fråga om möjligheter för de elitidrottande att bedriva studier och yrkesutbildning. Arbetsgruppen har till riksidrottsstyrelsen avgett rapport med förslag till åtgärder.

Riksidrottsstyrelsen har anslutit sig till arbetsgruppens förslag som sammanfattningsvis innebär följande.

1. För de grupper av elitidrottare som lämnat ungdomsskolan och önskar vidareutbildning finns redan — eller kan utan behov av ändringar i rådande bestämmelser — åstadkommas olika utbildningsalternativ framförallt genom folkhögskolan, radio- och TV-undervisningen — i båda fallen ofta i samverkan med studieförbunden och den statliga vuxenundervisningen i Norrköping och Härnösand i form av så kallad varvad undervisning. För här avsedda grupper elitidrottare krävs endast ökad information och kontakt med intresserade skolor och organisationer.

Arbetsgruppen föreslår därför att en av de båda studierektorerna vid Riksidrottsförbundets kansli samt idrottens regionala utbildningskonsulenter ålägges uppgiften att lämna sådan information och att således fylla en funktion som studie- och yrkesrådgivare.

2. För såväl ungdomsskolan, i vilken skolform många elitidrottare går, som för väsentliga delar av arbetsmarknadsutbildningen och utbildningen vid universitet och högskolor krävs vissa ändringar i gällande bestämmelser.

3. Arbetsgruppen föreslår att ökade möjligheter till ledighet från utbildningen för träning och tävling erbjudes.

4. Möjlighet för elitidrottare att få göra studieuppehåll för intensiv satsning på träning och tävling föreslås också.

5. Arbetsgruppen anser också att elever som är av elitidrottsklass och som på grund av träning och tävling ofta är borta från skolan måste kunna erbjudas ökade möjligheter till stödundervisning.

6. Ett annat krav som reses är att det måste bli möjligt för elev att bryta elevområdesgräns så att mottagande ort skall kunna ta emot elitidrottare från andra områden.

7. Reglerna för studiehjälp bör ändras så att sådan hjälp utgår även till elev som av här aktuella skäl blir efter i studierna eller bryter elevområdesgräns.

8. Elever som studerar på annan ort än hemorten på grund av sitt idrottsutövande bör kunna erhålla inackorderingsbidrag och reseersättning.

9. Frågan om bibehållen rätt till studiehjälp/studiemedel bör lösas även för elitidrottare som studerar vid folkhögskola, universitet och högskolor.

10. Elitidrott bör kunna accepteras som skäl för förlängd studiegång för studerande vid universitet och högskolor.

11. Försöksverksamhet med »idrottsklasser» bör genomföras i Sollefteå med vissa vinteridrotter och i Malmö med vissa hallidrotter.

Utskottet

Den moderna elitidrotten kräver så stora insatser av sina utövare att det ofta blir mycket svårt för dem att kombinera idrotten med studier eller yr-

kesutövning. Med hänsyn till det samband som otvivelaktigt föreligger mellan elitidrotten och idrotten som folkrörelse kan elitidrottsmännens problem inte anses angå endast dem själva. Försök att komma till rätta med problemen eller åtminstone minska deras omfattning och betydelse bör därför göras. Enligt utskottets mening bör saken i första hand tas upp inom idrottsrörelsen själv, vilket också skett genom den i Riksidrottsförbundets yttrande över motionerna angivna utredningen. Utskottet som förutsätter att förbundet fullföljer sitt initiativ anser sig inte böra tillstyrka att den av motionärerna önskade offentliga utredningen nu kommer till stånd.

Utskottet avstyrker därför motionerna och hemställer
att riksdagen avslår motionerna I: 577 och II: 726.

Stockholm den 17 november 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Närvarande: se under utlåtandet nr 184.